

- <https://khabaronline.ir/xhj6p>
- ۲۰ مهر ۱۴۰۰ - ۱۴:۲۱
- کد خبر 1563265
- اخبار اقتصادی ایران و جهان / صنعت

صنعت، قربانی کمبودها

سید عباس حسینی

جایگاه صنعت در برنامه‌ریزی‌های اقتصادی ایران کجاست؟ این پرسش مهمی است که سیاست‌گذاران می‌بایست به آن پاسخ دهند و این پاسخ تا حدی می‌تواند ابهام موجود را از سر صنعت ایران بردارد.

به عنوان یک صنعتگر می‌توانم پاسخ ناامیدکننده‌ای به این سؤال بدهم؛ اما نکته‌اینجاست که صنعت ایران بالقوه توانایی رشد دارد و همین قابلیت سبب می‌شود همچنان امیدواری‌هایی به تغییر این روند وجود داشته باشد.

برای دریافت میزان اهمیت بخش صنعت در کشور می‌توان رفتار سیاستگذاران را در قبال مساله‌ای چون کمبود انرژی مورد واکاوی قرار داد. خطوط تعطیل شده صنایع بزرگ کشور از جمله سیمان و فولاد، در اوج مصرف گاز در زمستان سال گذشته و اوج مصرف برق در تابستان امسال، گواه این مدعاست که چطور صنایع، قربانی اصلی کمبود انرژی در کشور شده‌اند.

جایگاه صنعت در اقتصاد ایران

صنعت ایران در سال ۱۳۹۹ با بحران‌های بسیار جدی روبرو بوده است. شیوع کرونا از یک سو و تشدید تحریم‌های ظالمانه امریکا علیه ایران از سوی دیگر، صنعت ایران را با فشار فزاینده‌ای مواجه ساخته و مساله کمبود انرژی در فصل زمستان به واسطه کمبود گاز و در فصل تابستان نیز به دلیل کمبود برق، مشکل تازه‌ای به دو مشکل مهم صنعت در ایران افزوده است.

در عین حال، بررسی وضعیت صنعت در سال‌های اخیر، حکایت از تشدید بحرانها بر این بخش دارد. تنها نگاهی به چند آمار موید این نکته است. برای مثال، ارزش افزوده بخش صنعت از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۹ حدود ۶ درصد کاهش یافته است. رشد اقتصادی بخش صنعت نیز هر چند در سال گذشته مثبت بود، اما در دو سال پیش از آن، یعنی سالهای ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ منفی بود. در همین حال برای اولین بار در سال ۹۸، حجم سرمایه‌گذاری در اقتصاد ایران به میزان کمتر از استهلاک رسید. این بدان معناست که سرمایه‌گذاری انجام شده در اقتصاد ایران حتی خسارت ناشی از استهلاک ماشین‌آلات و ساختمانها را جبران نکرده و از این بابت زنگ خطر جدی به صدا درآمده‌است.

آخرین آمار ارائه شده از سوی مرکز آمار ایران نیز نشان می‌دهد محصول ناخالص داخلی بدون نفت به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰، در بهار امسال برابر یک میلیون و ۵۰۸ هزار و ۸۰۶ میلیارد ریال بوده است. در این دوره رشد اقتصادی با نفت، ۸.۱ درصد و رشد اقتصادی بدون نفت، ۸.۶ درصد بوده‌است.

با این حال در بهار امسال، جمع ارزش افزوده رشته‌فعالیت‌های اقتصادی، ۱۷ میلیون و ۵۸ هزار و ۹۹۹ میلیارد ریال، محصول ناخالص داخلی ۱۷ میلیون و ۸۷ هزار و ۹۶۲ میلیارد ریال و محصول ناخالص داخلی بدون نفت، ۱۴ میلیون و ۷۶ هزار و ۱۷۹ میلیارد ریال بوده است. در این فصل، سهم ارزش‌افزوده گروه صنایع و معادن ۴۹.۸ درصد، کشاورزی ۶.۷ درصد و خدمات ۴۳.۳ درصد گزارش شده است.

از سوی دیگر بررسی اشتغال در بخش‌های عمده فعالیت اقتصادی در بهار امسال، نشان می‌دهد بخش خدمات با ۴۸.۸ درصد بیشترین سهم اشتغال را به خود اختصاص داده است. صنعت با ۹.۱۱ و کشاورزی با ۹.۳۱ درصد در پله‌های بعدی قرار دارند.

توجه به این نکته نیز ضروری است که در همین دوره زمانی، سهم شاغلان بخش کشاورزی و خدمات در بهار ۱۴۰۰ نسبت به فصل مشابه سال قبل به ترتیب برابر با ۰.۷ درصد و ۰.۹ درصد کاهش و سهم شاغلان بخش صنعت ۱.۴ درصد افزایش داشته است. به این ترتیب با وجود تمامی مشکلات مشخص است، بخش صنعت هنوز یکی از مهمترین بخشهای اقتصاد ایران است که در شرایط کنونی بار اصلی ارزآوری و مقابله با تحریم را به دوش می‌کشد.

خطر کمبود گاز در کمین صنایع

با این وجود، اظهارات اخیر وزیر نفت، حکایت از کمبود احتمالی گاز طبیعی در فصل زمستان دارد، اتفاقی که می‌تواند بار دیگر به تعطیلی خطوط تولید در کارخانه‌ها منجر شود و شرایطی همچون زمستان سال گذشته را تکرار کند.

در چنین وضعیت نگران کننده‌ای، جایگاه صنعت در برنامه های اقتصادی کشور همچنان محل ابهام است. این در حالی است که مقام معظم رهبری، امسال نیز همچون سال‌های گذشته با انتخاب شعار با محوریت تولید، اهمیت این بخش را به مسئولان اجرایی کشور گوشزد کرده‌اند.

تهیه استراتژی توسعه صنعتی، ضروری است

استراتژی توسعه صنعتی به مجموعه‌ای از جهت‌گیری‌های بلندمدت گفته می‌شود که از یک سو، چارچوب و نحوه ارتباط بخش صنعت کشور با اقتصاد جهانی را تعریف می‌کند و از سوی دیگر به‌طور غیرمستقیم بر تخصیص منابع بین صنایع و یا گروه‌های صاحب‌نفوذ جامعه اثر می‌گذارد. به این ترتیب استراتژی توسعه صنعتی به مثابه نقشه راهی است که سیاست صنعتی کشور را تعیین می‌کند. در واقع، سیاست مذکور در بردارنده همه سیاست‌های صنعتی، تجاری، ارزی، پولی و مالی است که همگی در یک راستا و به صورت هماهنگ در جهت تحقق استراتژی توسعه صنعتی تنظیم می‌شوند.

در چنین شرایطی، هنوز احکام مهمی که لازمه تدوین استراتژی توسعه صنعتی است روی زمین مانده است. به عنوان مثال موضوع اولویت‌بندی صنایع در بند «الف» ماده (۴۶) قانون برنامه ششم توسعه پیش‌بینی شده است. حکمی که در راستای ارتقای نقش دولت در توسعه صنعتی و جلوگیری از تداخل وظایف و ائتلاف منابع در این قانون گنجانده شده اما هنوز جامه عمل نپوشیده است. گرچه این اولین باری نیست که در برنامه های توسعه کشور حکم به اولویت‌بندی یا تدوین سند استراتژی توسعه صنعتی داده شده است. پیش از این نیز در ماده (۱۵۰) قانون برنامه پنجم توسعه حکم تدوین استراتژی توسعه صنعتی وجود داشت. در ماده (۲۱) قانون برنامه چهارم توسعه، وزارت صنایع و معادن موظف شده بود که «سند ملی توسعه بخش صنعت و معدن» را با توجه به «استراتژی توسعه صنعتی» تهیه کند.

علیرغم وجود حکم «اولویت‌بندی» یا «تهیه سند استراتژی توسعه صنعتی» در سه برنامه توسعه اخیر، این مهم هیچ‌گاه تحقق نیافته است. (مرکز پژوهش‌های مجلس- آسیب شناسی فقدان استراتژی توسعه صنعتی در ایران)

به نظر می‌رسد در سایه همین ابهام و بی‌عملی است که صنایع در ایران، قربانی کمبودها می‌شوند و در شرایطی که حرکت چرخ های صنعت می‌تواند متضمن فعالیت اقتصادی مولد باشد، قطع برق صنایع به دلیل فعالیت ماینرها و استخراج رمز ارزها، ارجح شناخته شده و این حرکت بی‌برنامه تداوم می‌یابد. از این رو انتظار می‌رود دولت سیزدهم نسبت به مشخص کردن جایگاه صنعت در اقتصاد ایران هر چه سریعتر اقدام کرده و با تدوین برنامه‌ای دقیق نسبت به اولویت‌بندی صنایع اقدام کند تا نقشه راه برای سال‌های پیش‌رو روشن باشد. در این شرایط سایر بخش‌ها از جمله سیاست‌گذاران حوزه انرژی با دریافت دقیق مسیر حرکت، خود را با وضعیت ترسیم شده تطبیق داده و لازم است فضا را برای رشد بخش مولد اقتصاد مهیا کنند. مهمترین دستاورد این اقدام مهار تورم افسارگسیخته، ایجاد اشتغال پایدار و همچنین بهبود وضعیت اقتصادی و معیشتی در جامعه خواهد بود.

*نائب رییس انجمن کارفرمایی صنعت سیمان

